

„Együttműködés és igényesség...”

Látogatás a budapesti Lengyel Intézetben

A világszerte működő lengyel intézetek közül a budapesti az egyik legrégebbi. 1939. május 24-én egy Múzeum körüti kis lakásban kezdte meg működését az első, amelynek akkor legfontosabb feladata – a II. világháború kitörését követően – a lengyel menekültek támogatása volt. A háború után, 1951-ben a Lengyel Olvasóterem a Váci utcában nyitotta meg kapuit. A Lengyel Tájékoztató és Kulturális Központot 1964 májusában avatták fel a Nagymező u. 15. szám alatt. Ma is itt működik, 1994 óta Lengyel Intézet néven, s legfontosabb célkitűzése az, hogy a lengyel kultúra hazai katalizátora legyen. Hogy a kultúrák közötti párbeszéd serkentése mit is jelent a gyakorlatban, erről beszélgettünk az intézet igazgatójával.

Arkadiusz Bernas 2004-ben igazgatóhelyettesként került a Lengyel Intézetbe, 2008-tól pedig ő az igazgatója. Arra a kérdésemre, hogy miért éppen bennünket választott, nevetve mondja: Magyarország iránti érdeklődésének nincs semmi családi háttere, egyszerűen csak – Magyarország a szakmája. A szegedi egyetemen végzett magyar szakon. Később a budapesti székhelyű Közép-európai Egyetemen (Central European University, CEU) hallgatott politológiát. A nemzetek közötti párbeszéd mindig is érdekelte. Ez most, amikor 2012 júliusától egy évig Lengyelország látja el a visegrádi négyek együttműködési tanácsának elnöki tisztét, különösen időszerű. A budapesti Lengyel Intézetre, amely eddig is fontosnak tartotta a kultúrák – a régiók – párbeszédét, most kiemelt szerep vár.

Hogy melyek voltak az elmúlt évek legsikeresebb rendezvényei? Erre a kérdésre, belátom, nem könnyű a válasz. Az intézet évenként több mint száz rendezvényben működik közre. Mindenesetre, az igazgató a „tematikus éveket” emelte ki, a 2010. és a 2011. esztendőt például Chopin és Liszt művészetének szentelték. A két zenész-géniusz igazi híd szerepet töltött be a két nép kultúrájában. A Chopin-Liszt év rávilágított arra is, hogy a két zeneszerző életútját párhuzamba állítva azok nemcsak egymást értelmezik, folytatják, de a párhuzamos kutatások során fontos, mára elfeledett zenetörténeti érdekességek is előkerültek.

Kevesen tudják, hogy Liszt közvetlenül Chopin halála után könyvet írt barátjáról. A könyv 1852-ben francia nyelven jelent meg. Az első magyar nyelvű kiadás, amelyet Wass Otilia fordított franciából, 1873-ban, a második és egyben utolsó 1926-ban látott napvilágot. Liszt Chopin-könyvét Magyarországon gyakorlatilag senki nem ismeri, antikváriumokban sem lehet megszerezni. Az évforduló alkalmából a Lengyel Intézet és a Gondolat Kiadó közösen újra megjelentették a könyvritkaságot.

A tavalyi esztendő kiemelt eseményei közé tartoztak az 1911. június 30-án született Czesław Miłosz Nobel-díjas lengyel költő, író, műfordító születésének századik évfordulójára rendezett ünnepek. Hogy Miłoszt, akit „kora élő lelkiismeretének” neveztek, ma már az oroszok és a litvánok is saját köl-

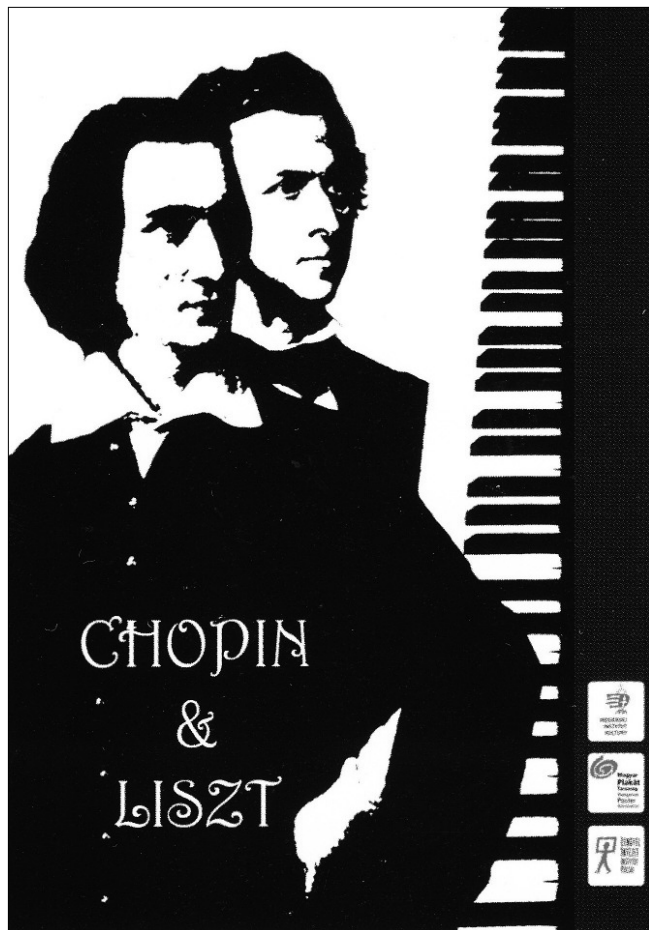

Arkadiusz Bernas:
„Magyarország a szakmája”

Véber Zoltán felvétele

tőjüknek tartanak, az a lengyeleket egyáltalán nem zavarja. (Az akkor még Lengyelországhoz tartozó Litvánia Szetejnie nevű városkájában született, és Wilnóban – ma Vilnius – végezte iskoláit.) Határokon átívelő sorsa azt példázza, nem szabad összeveszni „hőseinken”! Ha két (három) nemzet is fiának vallja ugyanazt a politikust, művészt, az nem csökkenti, hanem éppen növeli fontosságát, jelentőségét.

Az idei év is a kerek évfordulók jegyében telik. Eppen száz éve annak, hogy a XX. század első – és máig az egyik legjelentősebb – gyermekjogi aktivistája, Janusz Korczak megalapította a híres varsói Árvaházat (Dom Sierot), és hetven éve, hogy a zsidó származású orvost, gondolkodót, számos jelentős pedagógiai munka szerzőjét, árvaházának kis lakóival együtt a treblinkai megsemmisítő táborban megölték. A *Korczak emlékévé*, amelyet a lengyel gyermekjogi ombudsman, Marek Michalak kezdeményezett, 2012. január 5-én vette kezdetét. Legfontosabb célja, hogy Korczak szellemi örökségének időszerűségét, gondolatainak, és gyakorlati munkásságának alkalmazhatóságát bemutassa. Az ünnepi eseményekbe hazai intézmények, mint például a Magyar Pedagógiai Társaság és az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kara is bekapcsolódtak. Ez jól jelzi a Lengyel Intézet fontos alapelvét, szándékát és hagyományát, hogy a különböző rendezvényeket ne elszigetelten, hanem a hazai társintézményekkel együtt rendezze. *Együtt-*

A Chopin-Liszt év tiszteletére kiírt plakát-pályázat egyik terve
(Tegze Judit munkája)

működés és igényesség, az intézet igazgatója talán ezt a két szót említette leggyakrabban beszélgetésünk során.

A Lengyel Intézet sikeres programjai közé tartoznak a *nyelvtanfolyamok* is. Ahogy az igazgató tréfásan fogalmazott: „szerencsére nem mentek ki

a divatból”. Sőt! Az igény egyre növekszik. Idén tizenkét tanfolyamot szerveznek, mintegy százhusz résztvevővel, így a világ összes lengyel intézete közül nálunk tartják a legtöbbet. Ki lehetne tenni a „minden hely elkelt” táblát. Hogy mi a lengyel nyelv nem múló népszerűségének titka? Talán az, hogy a korábbi „érzelmi érdeklődés”: nemzeti rokonszenv, szerelmi, baráti kapcsolatok mellett a lengyel nyelvet ma már az üzleti életben is egyre jobban lehet használni. Nemcsak Lengyelországban, de itthon is. Kevesen tudják, hogy az Európai Unión belül, a szláv nyelvek közül a lengyelt használják a legtöbben.

Sorolni lehetne persze tovább az idei év végi és a jövő évi kiemelkedő programokat. Például az október végén tartott *Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztivált*, vagy a lengyel, örmény, magyar, ukrán és osztrák felmenőkre visszatekintő, 1963-ban született Robert *Makłowicz* írói munkásságát bemutató budapesti kávéházi találkozót. Makłowicz egyébként egész életútjával azt példázza, a régiók együttműködésre ítéltettek. Minden esetre, akik igényes kulturális programra vágnak, és meg akarják ismerni a mai Lengyelország művészetét, látogassanak el a Lengyel Intézetbe! Az intézet honlapjának címe: <http://polinst.hu>

Az interjú alatt többször is eszembe jutott Arkadiusz Bernas egy mondata, amit még beszélgetésünk elején említett. Milyen nehéz volt, amikor első évben Szegeden, az egyetemen alig értette a tanárokat s a diáktársait. Nem hitte volna, hogy valaha is meg tudja tanulni a magyar nyelvet. Tanúsíthatom, tökéletesen megtanulta. És ez reménnyel tölt el. Ilyenkor egy pillanatra elhiszi az ember, amit ma egyre gyakrabban elfelejt, hogy szerető, baráti figyelemmel, odafigyeléssel mindent meg lehet tanulni, még ezt a mi nagyon nehéz nyelvünket is. És ami a legfontosabb: nem csak meg lehet, de *érdemes* is...

Lipp Tamás

Látogasson el megújult honlapunkra:
<http://nemzetisegek.hu>